

Priser og prisindekser

EN ORIENTERING FRA STATISTISK SENTRALBYRÅ



Utnytt statistikken

Dette heftet har to formål. Det skal gi en orientering om hvordan de viktigste indeksene blir beregnet, og gjennom eksempler vise hvordan de blir brukt.

Heftet er laget som en hjelp til nye brukere, og til dem som skal lære opp nye medarbeidere. Vi håper også at heftet kan bli til nytte i undervisningen i videregående skoler og høyskoler, som et supplement til lærebøkene, eller som hjelpestoff for læreren.

Hver indeks er omtalt i et eget avsnitt som kan leses selvstendig. Heftet kan derfor også gjøre tjeneste som oppslagsbok.

Oslo, juli 1982

STATISTISK SENTRALBYRÅ
Informasjonsavdelingen

Innhold

	Side
INNLEDNING	5
KONSUMPRISINDEKSEN	6
Litt om grunnlaget for beregningene	7
Indekser for konsumgrupper	7
Endring i kronas kjøpekraft	7
Indekser etter leveringssektor	7
Prisindeks for detaljhandel	7
Beregning av omsetningsvolumet	9
Kjeding	9
Flere indekstall hvert kvartal for varer og varegrupper	10
ENGROSPRISSTATISTIKKEN	11
Engrosprisindeksen	11
Engrosprisindeksen for 47 varegrupper	12
Produsentprisindeksen	12
SPESIALINDEKSER	13
Indekser som bygger på engrosprisindekser	13
Indekser der andre kostnadskomponenter inngår	14
Produktivitetsindekser	14
INDEKSREGULERING VED AVTALER	15
Endringen bør regnes i prosent og ikke i poeng	15
Valg av indeks	15
Hva har skjedd tidligere?	16
PRISNIVÅJUSTERING AV REGNSKAPER	18
BYGGEKOSTNAD SINDEKS FOR BOLIGER	19
Indeksregulering av byggekontrakter	19
UTENRIKSHANDELENS PRISINDEKSER	19
DE VIKTIGSTE KILDENE	21
PRISER OG PRISINDEKSER FRA ANDRE LAND	21
TA GJERNE KONTAKT MED OSS	22
LITTERATUR	22
Vedlegg: LEVEKOSTNAD SINDEKS MÅNEDSVIS, 1920—1959, OG KONSUMPRIS- INDEKSEN FRA JANUAR 1960 — DESEMBER 1980	23

Innledning

Allment om indekser

Hver måned beregner Statistisk Sentralbyrå en rekke indekser.

Den meste kjente indeksen er *konsumprisindeksen*, før *levekostnadsindeksen*. Andre indekser er *engrosprisindeksen* og *byggekostnadsindeksen*.

Før vi omtaler hver av disse indeksene, skal vi si litt om hva en indeks er, og hvordan den blir beregnet.

En indeks er et forholdstall som viser endringer i priser eller mengder fra et tidspunkt til et annet. Det er tre forhold som må fastsettes for alle indekser:

- *sammenligningsperioden*, dvs. det tidspunktet eller tidsrommet en går ut fra. Indeksen i sammenligningsperioden settes lik 100. Vanlig sammenligningsperiode er måned, kvartal

eller år. Periodene kalles ofte også *sammenligningsbasis*.

- *representantvarer*. Ved beregning av indekser for en gruppe varer eller tjenester vil gruppen ofte omfatte for mange enkeltvarer til at alle kan tas med i beregningene. Det blir derfor tatt ut et utvalg, som kalles representantvarer.
- *vektallet for hver vare*. Vi bruker ikke like mye av alle varer, og det går ikke med samme kvantum av de forskjellige byggvarer i et bygg. Gjennom undersøkelser finner vi f.eks. hvor stor prosentdel en vare eller tjeneste er av totalforbruket i husholdningene. Prosentdelen brukes som vektall, og den perioden som undersøkelsen gjelder for, kalles *vektbasis*.

Konsumprisindeksen

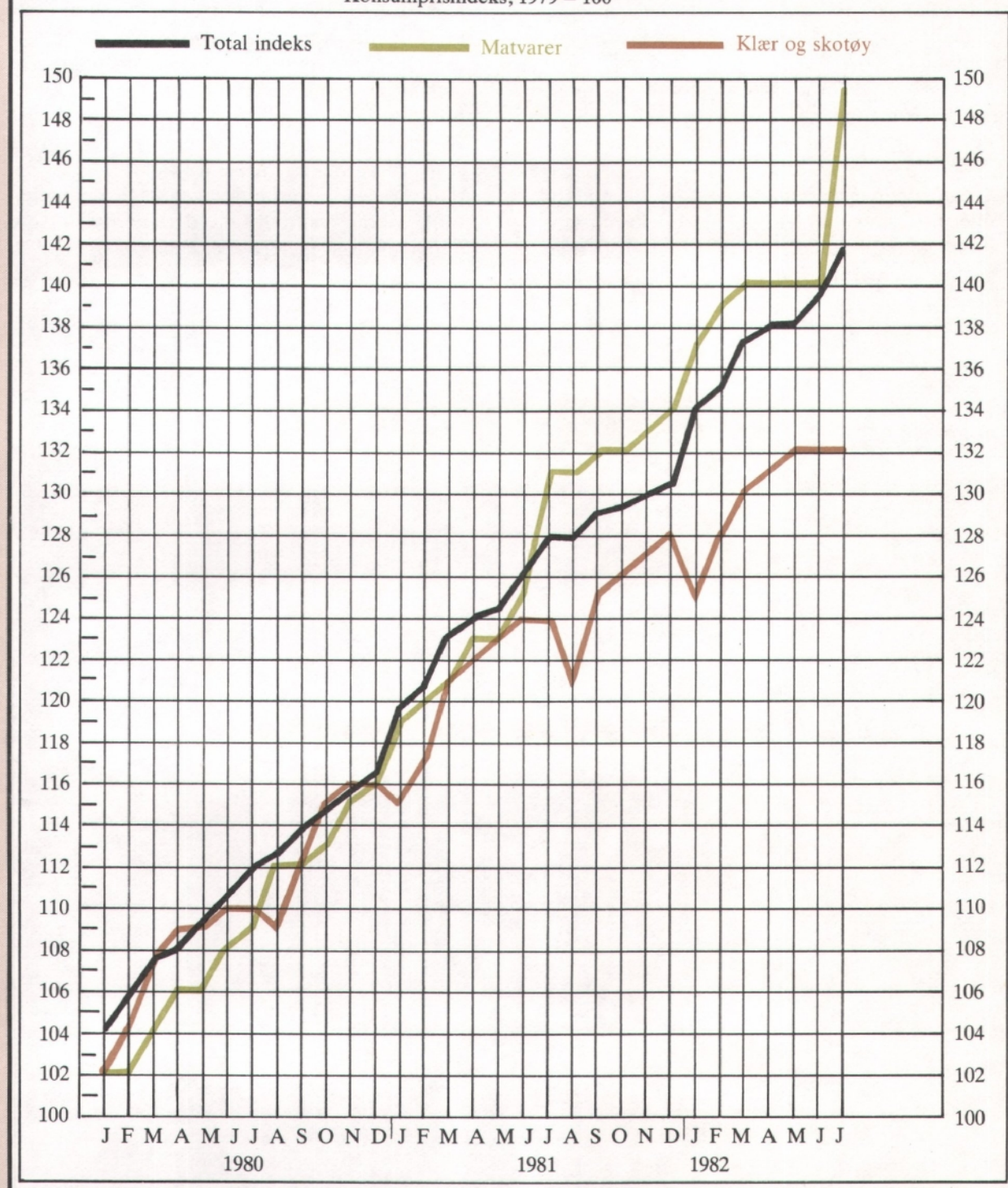
Konsumprisindeksen måler endringen i prisene fra et tidspunkt til et annet for en bestemt sammensetning av forbruket i private husholdninger.

Dette er kanskje den indeksen som er best kjent.

Vi offentliggjør indeksen hver måned i *Statistisk ukehefte* og *Statistisk månedshefte*.

Figur 1. Utdrag fra Statistisk ukehefte som viser utviklingen i konsumprisindeksen fra januar 1980 til juli 1982.

Konsumprisindeks, 1979 = 100



Litt om grunnlaget for beregningene

Den 15. i hver måned innhenter vi priser på 770 representantvarer. Prisene hentes dels fra et utvalg av butikker (om lag 1 400), dels fra sentrale institusjoner. Innhentingene fra butikkene gjøres hovedsakelig av Byråets landsomfattende intervjuorganisasjon.

Sammensetningen av forbruket i norske hushold bestemmer hvilken vekt prisendringen på de enkelte varer og tjenester skal få i konsumprisindeksen. Vektene i den nåværende indeksen byg-

ger på gjennomsnittsforkonsumet, slik det kom fram ved forbruksundersøkelsene 1979—81. Fra og med august 1982 beregnes konsumprisindeksen som en kjedeindeks. Det vil si at vi hvert år fra og med augustindeksen vil bruke prisene i siste juli måned som sammenligningsbasis for 12 måneder framover. Vektene vil også bli skiftet hvert år, i augustindeksen. Sammenligningsåret er 1979 (1979 = 100).

Indekser for konsumgrupper

Forbruket er gruppert etter art, og vi offentliggjør indekser som viser prisendringen for slike forbruksgrupper eller konsumgrupper. Eksempler er prisindeksene for matvarer, drikkevarer og tobakk og helsepleie.

Vektene er oppgitt i promille og viser hvor

sterkt prisendringen i hver gruppe slår ut i konsumprisindeksen.

Figur 2, side 8, viser en del av en tabell fra Statistisk månedshefte. Vi har tatt med totalindeksen og elleve av konsumgruppene. Tabellen kan f.eks. brukes til å finne prisendringen over fem år.

Endring i kronas kjøpekraft

Totalindeksen viser altså en prisøkning fra 1975 til 1980 på nesten 50 prosent

$$\left(\frac{110,9 \cdot 100}{74,1} - 100 = 49,7 \text{ prosent} \right)$$

Men vi kan også snu på regnestykket og spørre

hvor mye kronas kjøpekraft har gått ned i dette tidsrommet når pengene brukes til forbrukskjøp. Kronas kjøpekraft i 1980 var altså 67 prosent av hva den var fem år tidligere — en nedgang på 33 prosent. Se figur 3, side 8.

Indekser etter leveringssektor

Noen ganger er det nyttig å kunne se for eksempel om det er norske eller utenlandske varer som har gått opp mest i pris i en bestemt periode. Når varene blir inndelt i grupper etter leverandør(er),

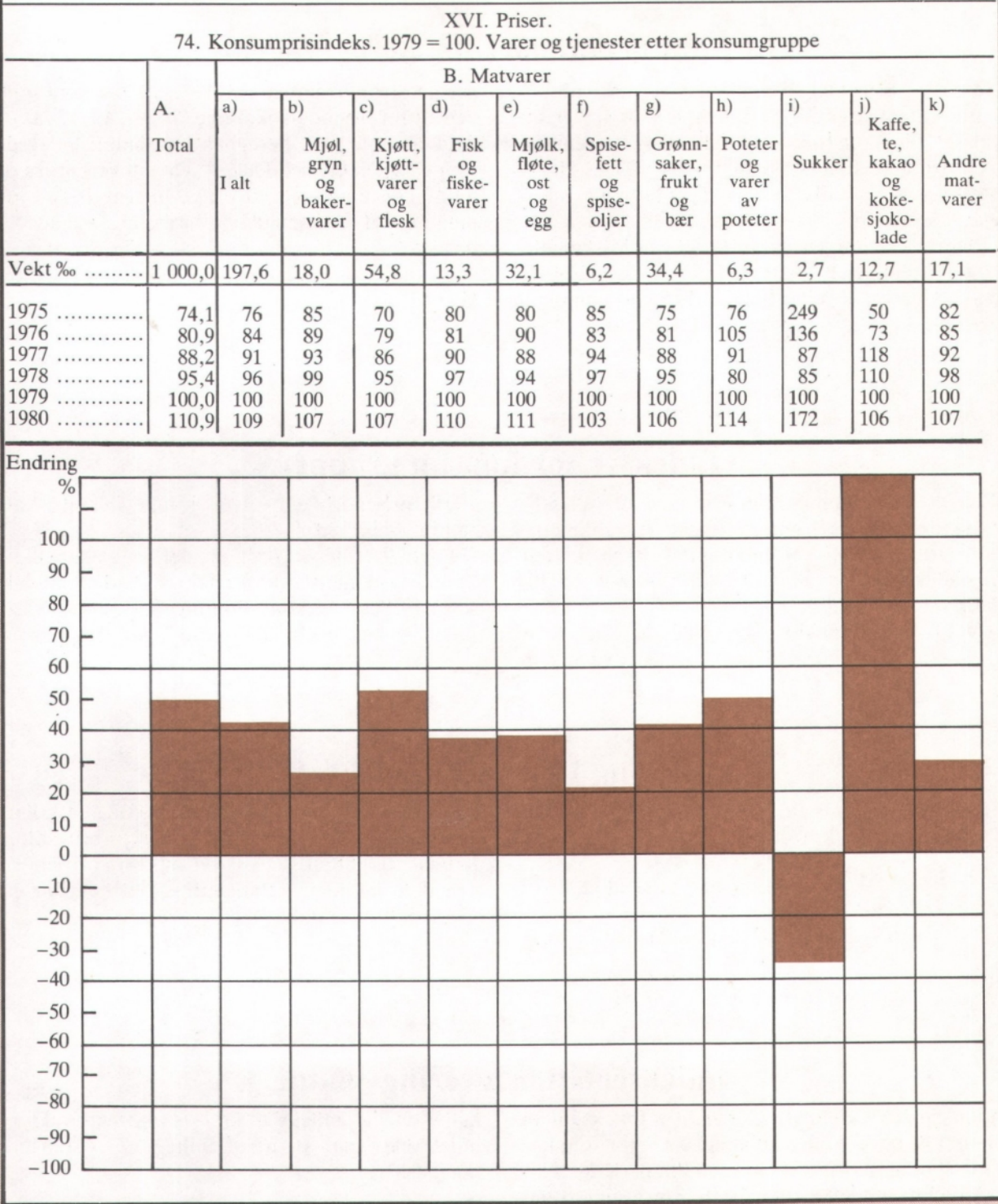
kaller vi det indeks etter *leveringssektor*. Disse indeksene blir også offentliggjort i Statistisk månedshefte.

Prisindeks for detaljhandel

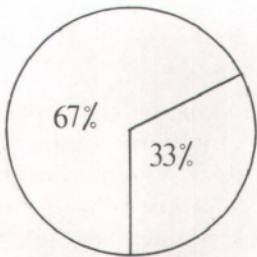
Materialet som ligger til grunn for konsumprisindeksen blir også brukt til å lage en prisindeks for detaljhandelen. Siden vektene er de samme som i konsumprisindeksen, dvs. basert på husholdningenes forbruk og ikke omsetningen av de forskjellige varegrupper, vil indeksen gi et grovt

anslag av utviklingen i varehandelen, spesielt for de enkelte bransjer. Indeksen omfatter bare varer, og ikke tjenester. Varene er gruppert etter *hovedbransjene* for omsetningen (nærings- og nytelsesmidler, beklednings- og tekstilvarer osv.).

Figur 2. Utdrag av tabell 74 i Statistisk månedshefte nr. 4 1981 som grunnlag for en grafisk fremstilling av prisendringene i prosent fra 1975 til 1980



Figur 3. Kronas kjøpekraft



Kronas kjøpekraft var i 1980 67 prosent av hva den var i 1975:

$$\frac{74,1}{110,9} \cdot 100 = 67 \text{ prosent}$$

Beregning av omsetningsvolumet

Prisindeksene for detaljhandelen blir blant annet brukt til å beregne endringen i mengden av det som omsettes i detaljhandelen. En kan beregne volumutviklingen fra måned til måned eller på årsbasis.

Et eksempel:

Omsetningen i en butikk med nærings- og nytelsesmidler har økt fra 2,5 mill. kroner i 1978 til 2,9 mill. kroner i 1980. Er dette bare et resultat av prisstigningen, eller har også volumet av omsetningen gått opp? Prisindeksen for denne næringsgruppen er 97 for 1978 og 108 for 1980.

Resultatet finner vi gjennom dette regnestykket:

$$\left(\frac{\frac{2,9 \text{ mill. kr}}{2,5 \text{ mill. kr}} \cdot 100}{\frac{108}{97}} \right) - 100 =$$

$$\left(\frac{1160}{1113} \cdot 100 \right) - 100 = 4,2 \text{ prosent}$$

Dette indikerer at det har vært en volumøkning på vel 4 prosent.

For næringsgruppen Varehushandel er det ikke laget en egen prisindeks. Men når en kjenner sammensetningen av omsetningen i et bestemt varehus, kan en lage prisindeks spesielt for det varehuset.

Et eksempel:

Om lag 45 prosent av omsetningen i "Varehuset A/S" er varer som hovedsakelig omsettes i næringsgruppen Detaljhandel med nærings- og nytelsesmidler, 25 prosent hører hjemme i Detaljhandel med beklednings- og tekstilvarer og 30 prosent i Detaljhandel med møbler og innbo. Varehussjefen ønsker for eksempel en prisindeks for januar 1981 med 1979 = 100. Han veier da sammen prisindeksene for de aktuelle næringsgruppene og bruker omsetningsandelene som vekter. Indekstallene han trenger, kan han hente fra en tabell i Statistisk månedshefte. Regnestykket blir:

$$(120 \cdot 0,45 + 115 \cdot 0,25 + 113 \cdot 0,30) = 116,7$$

Fra gjennomsnittsnivået i 1979 til januar 1981 har altså prisene for omsetningen i "Varehuset A/S" steget med om lag 16,7 prosent.

Hvis varehussjefen heller ønsker et uttrykk for prisstigningen fra 1978 til 1980, kan han regne ut indekstall for hvert av de to årene på samme måte som for januar 1981. Indekstallene blir henholdsvis 96,8 og 108,2 og prisstigningen 11,8 prosent. Men han kunne også lage en ny indeks med 1978 = 100 som viser prisstigningen direkte ved å bruke denne formelen:

$$\left(\frac{\text{ny indeks}}{\text{gml. indeks}} \cdot \text{oms. andel for hver varegr.} \right) \cdot 100$$

Regnestykket blir da:

$$\left(\frac{108}{97} \cdot 0,45 + \frac{110}{95} \cdot 0,25 + \frac{107}{98} \cdot 0,30 \right) \cdot 100 = 111,8$$

Kjeding

Når en bruker eldre indekser med ulike basisår, kan det være ønskelig å knytte eldre og nyere indekser sammen. Slik omregning kaller vi kje-

ding. I eksemplet nedenfor har vi kjedet to indeksrekker med henholdsvis 1973 og 1975 som basis:

	Indeksrekke A 1973 = 100	Indeksrekke B 1975 = 100	Kjeding til 1973 = 100	Kjeding til 1975 = 100
1973	100		100	$100 \cdot 0,8 = 80$
1974	115		115	$115 \cdot 0,8 = 92$
1975	125	100	$100 \cdot 1,25 = 125$	$125 \cdot 0,8 = 100$
1976		112	$112 \cdot 1,25 = 140$	112
1977		120	$120 \cdot 1,25 = 150$	120

Kjedingsfaktoren er forholdstallet mellom indekstallene der rekkene overlapper hverandre. Med 1973 lik 100 blir kjedingsfaktoren $125 : 100 = 1,25$. Med 1975 lik 100 blir kjedingsfaktoren $100 : 125 = 0,8$.

Både med 1973 = 100 og med 1975 = 100 viser de kjedede indeksene samme endring i prosent fra år til år.

Dersom indeksen er sammenveid, kan valg av sammenligningsår ha betydning for hvor stor prisendring indeksen vil vise i prosent. Dette ser vi om vi bruker eksemplet med "Varehuset A/S", og endrer to tall slik at prisstigningen for gruppen nærings- og nytelsesmidler blir atskillig større. Vi setter da prisindeksen for 1978 til 75 (før 97), og prisindeksen for 1980 til 115 (før 108). Med samme vekter som i eksemplet blir da regnestykket slik:

$1978: 75 \cdot 0,45 + 95 \cdot 0,25 + 98 \cdot 0,3 = 86,9$
 $1980: 115 \cdot 0,45 + 110 \cdot 0,25 + 107 \cdot 0,3 = 111,4$

Endring i prosent med 1979 lik 100:

$\left(\frac{111,4}{86,9} \cdot 100 \right) - 100 = 28,2 \text{ prosent}$

Men om tallene blir regnet om til 1978 lik 100, blir prisstigningen 30,7 prosent. Denne effekten kan slå ut når det er stor forskjell i prisstigningen for de enkelte ledd som blir veid sammen. Det er nyttig å være oppmerksom på dette, blant annet når en kontrakt knyttes til en bestemt sammenveing av kostnader med forholdsvis ulik prisendring.

Flere indekstall hvert kvartal for varer og varegrupper

Hvert kvartal, i Statistisk månedshefte nr. 3, 6, 9 og 12, offentliggjør vi en tabell som gir flere indekstall fra konsumprisindeksen enn de faste

tabellene i månedsheftet. Her har vi tatt med noen linjer fra denne tabellen.

Figur 4. Indekstall for enkelte varer og varegrupper i konsumprisindeksen og priser på noen matvarer i 1979

Vare eller varegrupper	A. Mengde- enhet	B. Pris 1979	C. Indekstall (1979 = 100)								
			1979	1980	1981	Nov. 1981	Des. 1981	Jan. 1982	Febr. 1982	Mars 1982	April 1982
Havregryn, vanlige, pakket.....	3/4 kg	4,29	100	104	124	129	129	144	152	157	158
Torsk, uten hode og innmat	1 kg	13,24	100	115	152	152	150	171	161	162	164
Gudbrandsdalsost	1 kg	18,73	100	115	139	150	149	149	150	150	150
Kjøttdeig	1 kg	38,96	100	109	141	146	153	137	155	156	146
Italiensk salat, plastemballert.....	250 g	8,24	100	103	109	112	112	112	109	114	115
Farin, pakket.....	1 kg	3,49	100	176	177	137	176	234	242	248	249
Øl			100	104	130	133	133	146	147	147	146
Elektrisitet.....			100	112	132	133	133	157	157	157	157
Fyringsolje.....			100	157	197	206	206	214	207	209	202
Kjøp av bil			100	105	109	111	111	115	115	115	116
Blomster			100	107	116	118	114	125	120	117	118
Teaterbesøk			100	127	147	159	159	162	162	162	162

Kilde: Statistisk månedshefte (nr. 3, 6, 9, 12)

Ser vi på "Havregryn, vanlige, pakket, 3/4 kg", kan vi av denne tabellen regne ut gjennomsnittsprisen for eksempel for juli 1981:

$Kr\ 4,29 \cdot \frac{158}{100} = kr\ 6,78$

For "Farin, pakket, 1 kg" får vi tilsvarende

$Kr\ 3,49 \cdot \frac{249}{100} = kr\ 8,69$

Mengdeenheten og gjennomsnittsprisen i sammenligningsåret er oppgitt for i alt 123 matvarer.

Engrosprisstatistikken

Engrosprisstatistikken omfatter nå to indekser, engrosprisindeksen og produsentprisindeksen.

Engrosprisindeksen

Engrosprisindeksen måler prisendringen for førstegangs omsetning av varer innenlands. Det vil si at indeksen omfatter innenlandsk produksjon av varer, minus eksport pluss import.

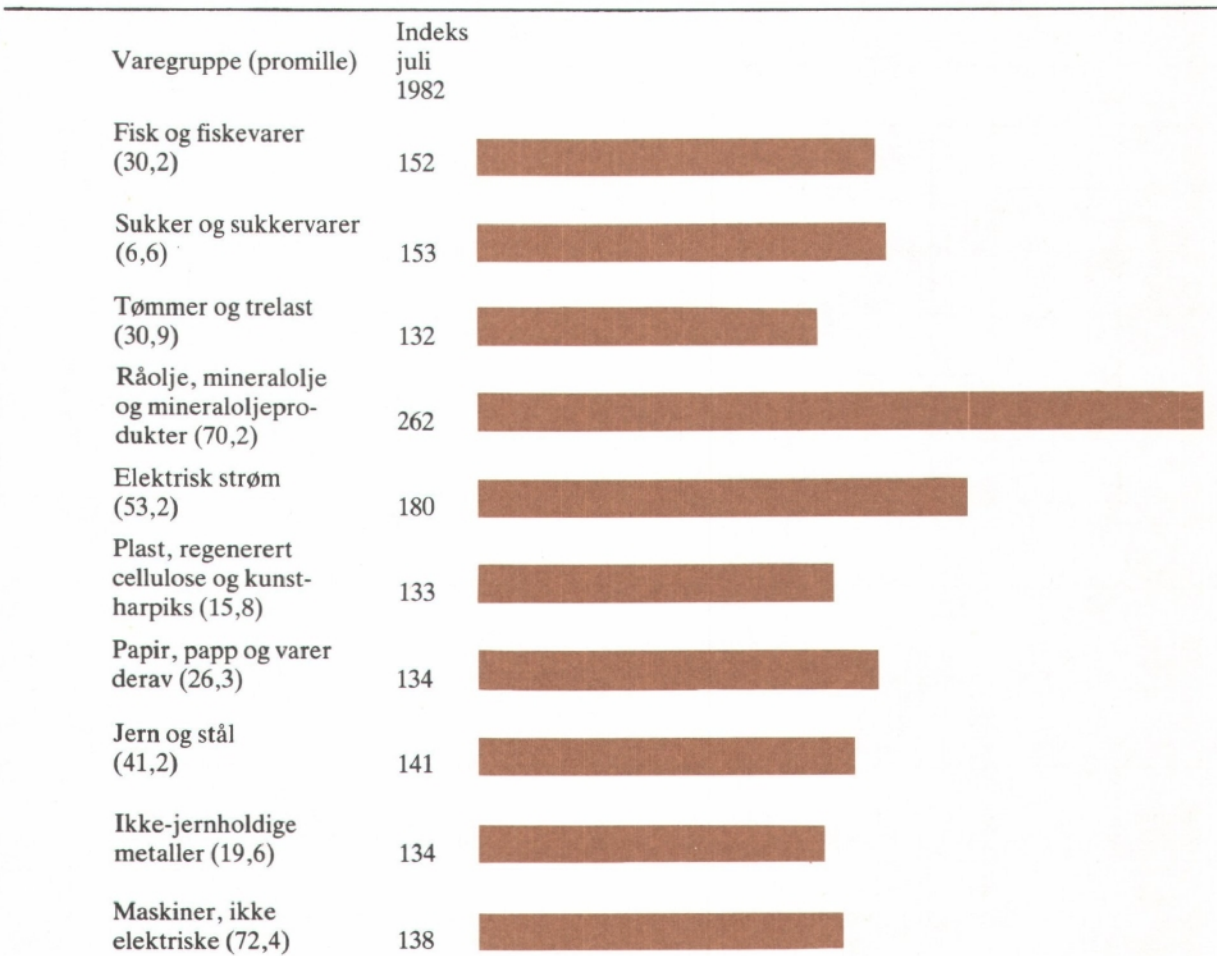
MERK

at engrosprisindeksen ikke dekker det samme som statistikken over omsetningen i engros-handelen.

Vi henter inn priser på 3 000 representantvarer fra 600 bedrifter og sentrale oppgavegivere. Vektene bygger på nasjonalregnskapstall for 1979 over førstegangs omsetning innelands. Sammenligningsåret er 1981.

Engrosprisindeksen går tilbake til 1923, men kan kjedes sammen med tidligere beregninger slik at vi får en sammenhengende tidsserie helt tilbake til 1881.

Figur 5. Endring i prosent i engrosprisindeksen (prisindeks for førstegangs omsetning innenlands) for noen varegrupper. Vekttall i promille er oppgitt i parentes. 1977 = 100



Kilde: Statistisk månedshefte

Engrosprisindeksen for 47 varegrupper

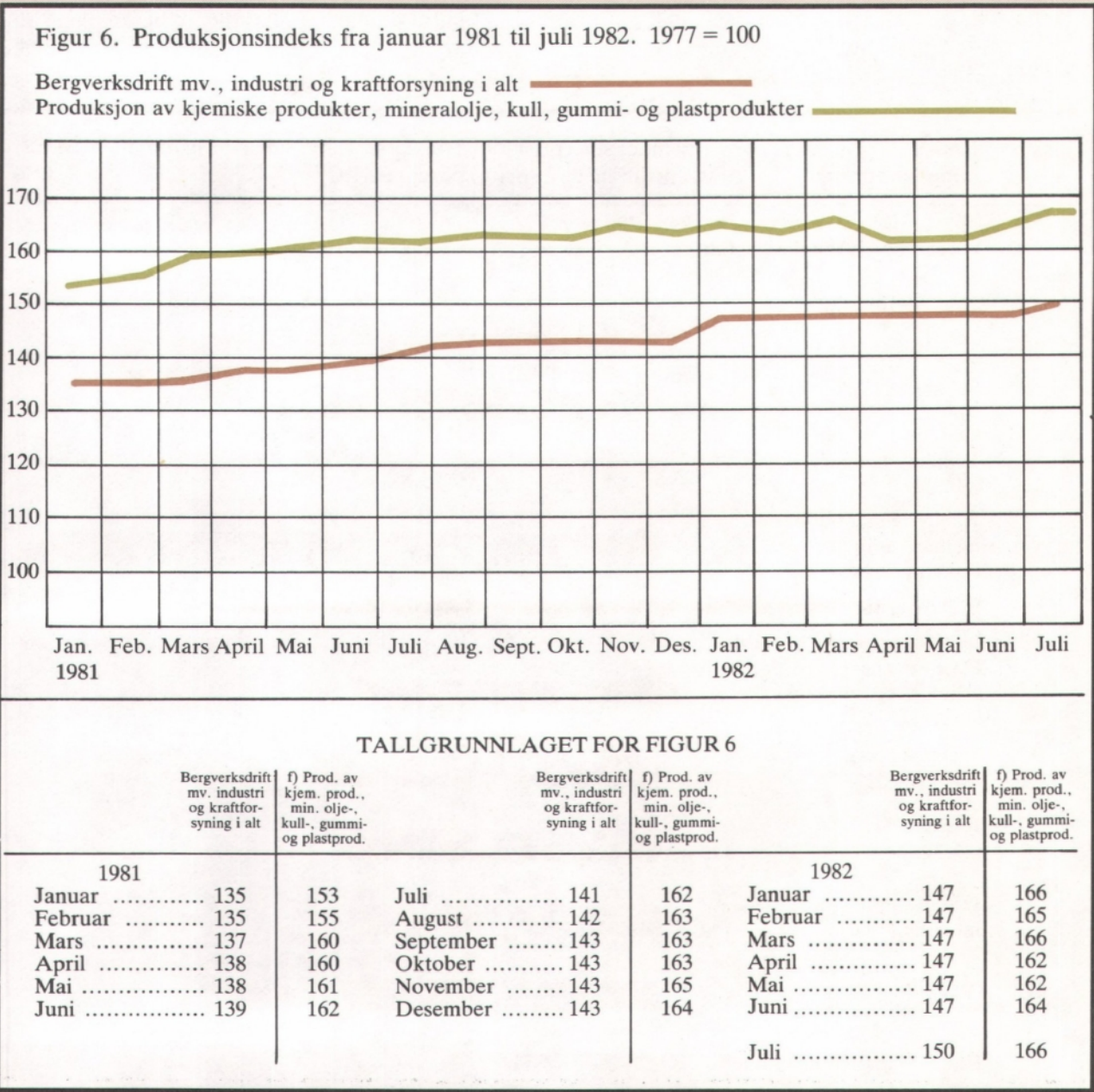
Engrosprisindeksen blir offentliggjort hver måned i Statistisk ukehefte og i Statistisk månedshefte. Vi gir tall for engrosprisindeksen i alt, for 47

varegrupper og for de tre bruksområdene konsum, investering og vareinnsats i bygg og anlegg. Se figur 5, side 11.

Produsentprisindeksen

Produsentprisindeksen måler prisene ved salg fra produsent for produksjonen i bergverksdrift, industri og kraftforsyning. Denne indeksen omfatter dermed også produksjonen til eksport. Dette er en relativt ny indeks som er offentliggjort første gang i januar 1977. Vektene bygger på nasjonalregn-

skapstall for 1979, og sammenligningsåret er 1981. Vi offentliggjør indekstall for bergverksdrift, industri og kraftforsyning i alt og for 12 næringsgrupper. Eksemplet viser produksjonen i alt og for to næringsgrupper.



Spesialindekser

Vi får ofte forespørsler fra næringslivet om å lage spesialindekser. Det kan f.eks. gjelde en avtale om prisregulering av et sammensatt produkt, eller et mer generelt ønske fra bedrifter/institusjoner om å følge med i hvordan kostnadskomponentene for virksomheten samlet utvikler seg.

Til en slik indeks trengs det et sett vekter og data om prisendringen for hver kostnadskomponent. Bedriftens kostnadsandeler blir ofte brukt som vekter. Som uttrykk for prisendringen, kan flere kilder nyttes. Vi har laget to eksempler på hvordan slike spesialindekser blir beregnet.

Eksempel 1 Indekser som bygger på engrosprisindekser

I dette eksemplet har vi tatt fem varer som kunne inngå i et produkt. Bedriften ønsker en prisindeks for vareforbruket. Den har kostnadsandelene pr. 1. januar 1980 og trenger et indekstall for juli 1982 med januar 1980 = 100.

Figur 7. Eksempel på beregning av prisindeks for vareforbruk på grunnlag av engrosprisindekstall fra Statistisk månedshefte

Grunnlag:

Komponent	Kostnadsandel (vekt)	Varegruppe	Engrosprisindeks	
			Jan. 1980	Juli 1982
Profil av aluminium.....	0,35	Ikke-jernholdige metaller	148	134
Rør av polyvinylklorid.....	0,05	Plast etc.	137	133
Elektromotor	0,30	Elektriske maskiner etc.	117	133
Gummihjul	0,20	Gummivarer	116	142
Plater av rustfritt stål.....	0,10	Jern og stål	123	141

Beregning:

$$\left(\frac{134}{148} \cdot 0,35 + \frac{133}{137} \cdot 0,05 + \frac{133}{117} \cdot 0,3 + \frac{142}{116} \cdot 0,2 + \frac{141}{123} \cdot 0,1 \right) \cdot 100 = 120,2$$

Ved å veie sammen prisendringen for de varegruppene komponentvarene tilhører, får en en indeks på 102,5, eller en prisøkning på 2,5 prosent.

Eksempel 2 **Indekser der andre kostnadskomponenter inngår**

Når en skal bygge opp en spesialindeks, trenger en selvsagt ikke å begrense seg til engrosprisstatistikken. I det neste eksemplet har vi nyttet også annen statistikk. Vi har tatt med kostnadskomponentene lønn, energi og import av innsatsvarer for en produsent innen metallvareindustrien.

Figur 8. Eksempel på beregning av indeks på grunnlag av data fra Statistisk månedshefte og månedsstatistikk for utenrikshandelen				
Grunnlag:				
Kostnadskomponent	Kostnadsandel (vekt)	Prisendringen er representert ved	4. kvartal 1980	4. kvartal 1981
Lønn.....	0,30	Timelønn, metallvarefabrikker, voksne menn	kr 44,11	kr 47,76
Elektrisk kraft	0,15	Engrosprisind. varegr. 35	136	156
Fyringsolje.....	0,10	Engrosprisind. varegr. 33	226	266
Importerte jern- og stålplater.....	0,45	Importprisindeks, varegr. 674	197	196
Beregning:				
$\left(\frac{47,76}{44,11} \cdot 0,30 + \frac{156}{136} \cdot 0,15 + \frac{266}{226} \cdot 0,10 + \frac{196}{197} \cdot 0,45 \right) \cdot 100 = 108,4$				

Vi får altså en kostnadsstigning på 8,4 prosent fra 4. kvartal 1980 til 4. kvartal 1981. I dette tilfellet kunne vi ikke regne ut månedsindekser, da statistikken over timelønn og indeksene for utenrikshandelen ikke lages på månedsbasis.

Produktivitetsindekser

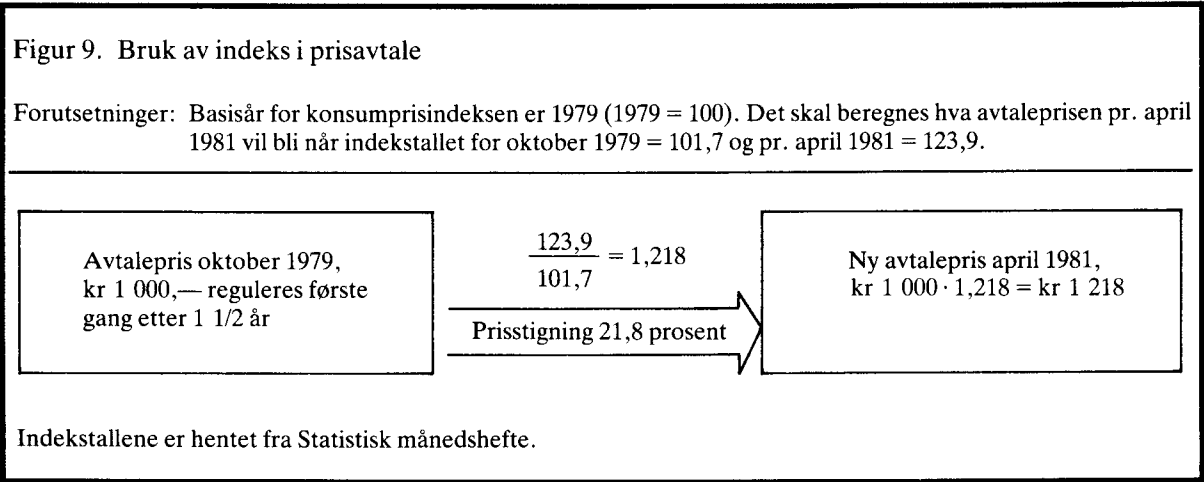
I de sammenveide kostnadsindeksene vi har laget eksempler på, er det ikke dratt inn eventuelle produktivitetsendringer. Men det er klart at produsenten kan spare kostnader for eksempel ved å bruke mindre energi eller ved at produksjonen pr. sysselsatt går opp.

Vi kan nevne at vi offentliggjør produktivitetsindekser på årsbasis i Statistisk ukehefte. Det er bruttoproduktet i faste priser (produksjonsvolumet) i oljeutvinning, bergverksdrift og industri satt i forhold til tallet på sysselsatte og tallet på timeverk. Sammenligningsåret er 1975.

Indeksregulering ved avtaler

De ulike indeksene brukes ofte i forbindelse med avtaler f.eks. om regulering av bygslingsavgifter, pris for bygging av hus eller husleie. Avtalepartene blir enige om hvilken prisindeks avtalen skal

knyttes til. Vi har laget et eksempel der en avtale er basert på prosentvis endring i konsumprisindeksen, men beregningsmåten kan brukes for alle tilsvarende indekser.



Endringen bør regnes i prosent og ikke i poeng

Endringen i konsumprisindeksen i det siste eksemplet er 21,8 prosent. Regnet en derimot i poeng, ville en få 22,2. Når indekstallene ligger langt fra 100, kan forskjellen mellom endringen i prosent og endringen i poeng bli temmelig stor.

Indekstall		Økning i prosent	Økning i poeng
150	180	20	30
250	300	20	50

At avstanden fra sammenligningsåret for indeksen kan få denne effekten, vil ofte kunne skape problemer for indeksavtaler som knyttes til endringen i poeng. Når sammenligningsåret i indeksen skiftes, kan dette skape ytterligere komplikasjoner.

En løsning er å regne om indeksen slik at indekstallet ved utgangspunktet for avtalen blir lik 100. Da vil endringen regnet i poeng falle sammen med prosentvis endring. Hvordan omregningen foretas er forklart foran i avsnittet om kjeding.

Valg av indeks

Ved valg av prisindeks må det først vurderes hvilke indekser som er dekkende for hva de skal bru-

kes til. Et eksempel kan illustrere at valget av indeks kan få økonomisk betydning:

Figur 10. Indeksregulering av husleie

Avtalt husleie oktober 1979, kr 2 500. Indeksreguleres etter 1 1/2 år	Alternativ 1: Konsumprisindeksen $\frac{123,1}{101,7} = 1,210$ Prisstigning 21,0 prosent	Ny husleie fra mars 1981, kr 3 026
	Alternativ 2: Konsumprisindeksens delindeks for bolig, lys og brensel $\frac{126}{101} = 1,248$ Prisstigning 24,8 prosent	Ny husleie fra mars 1981, kr 3 119

Forskjell: 93 kroner pr. måned eller 1 116 kroner på ett år.

Indekstallene er hentet fra Statistisk månedshefte.

Et viktig spørsmål er om husleien i dette tilfellet omfatter lys og brensel. (Det er ellers lys og brensel som særlig drar opp denne indeksen i dette

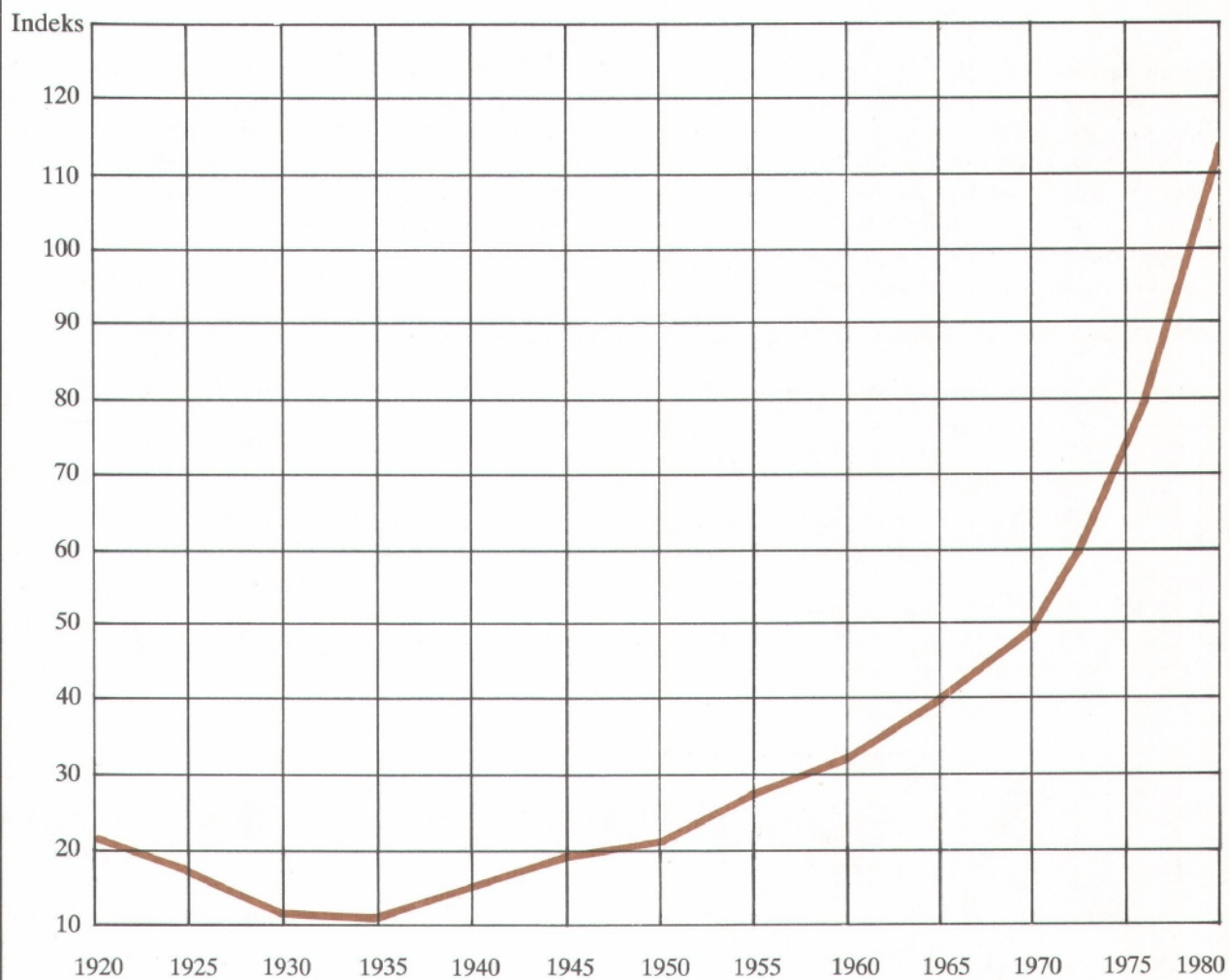
tidsrommet.) Kanskje indeksen for husleie eller indeksen for bolig og vedlikeholdsutgifter ville være mer dekkende?

Hva har skjedd tidligere?

En kan ofte ikke gi noe enkelt svar på spørsmålet om en prisindeks vil endre seg mer enn en annen prisindeks. En tilnærmingstype kan være å se på den utviklingen som har vært tidligere — uten at en dermed har noen garanti for at det samme vil skje i framtida.

Vi har tegnet en kurve som viser endringene i konsumprisindeksen siden 1920, slik de går fram av vedlagte tabell (vedlegg 1).

Figur 11. Levekostnadsindeksen 1920 — 1959, og Konsumprisindeksen fra 1960 — 1980. Gjennomsnitt for hvert femte år. 1979 = 100



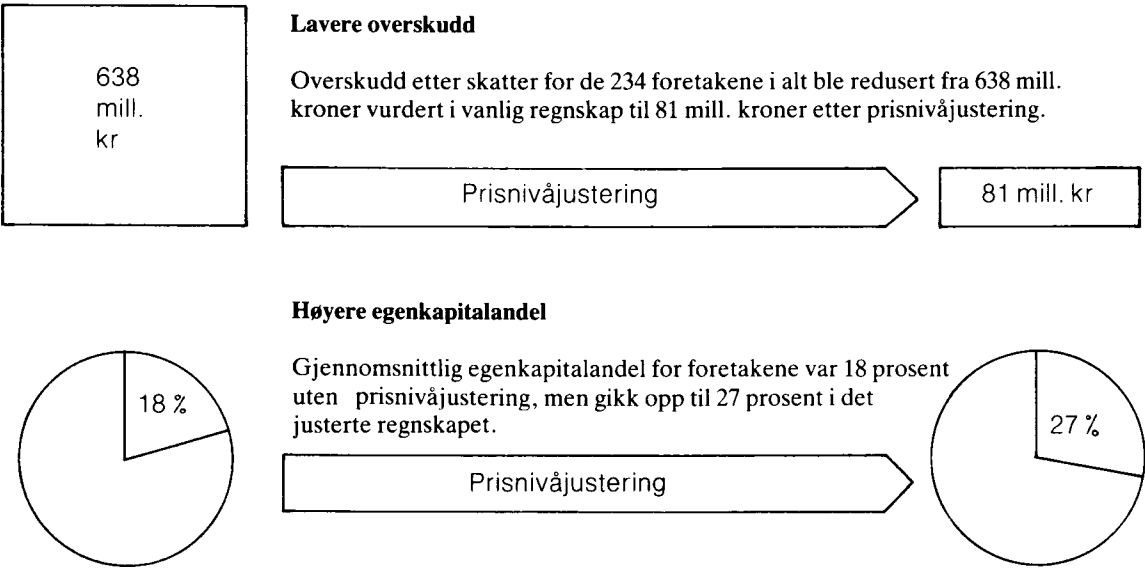
Kilde: Vedlegg 1.

Prisnivåjustering av regnskaper

Endringen i kroneverdien har gjort det aktuelt å justere prisnivået i regnskaper. Dette kalles også inflasjonskorrigering. Vi får da tatt hensyn til at prisendringen ikke er lik for alle regnskapsposter. Når en bruker prisindeks ved justeringen, kan en enten bruke en generell prisindeks for alle aktuelle regnskapsposter eller forskjellige prisindekser, alt etter postens art.

Statistisk Sentralbyrå prisnivåjusterte for noen år siden regnskapene til 234 industri- og bergverksforetak for 1975, og valgte da å bruke konsumprisindeksen som et generelt uttrykk for endringen i kroneverdien. Vi tar her med et par av hovedresultatene.

Figur 12. Eksempler fra Artikkel nr. 103 Prisnivåjusterte regnskaper. Bergverksdrift og industri



Byggekostnadsindeks for boliger

Statistisk Sentralbyrås byggekostnadsindeks for boliger ble offentliggjort første gang i januar 1978.

Sammenligningsåret er 1978, og vektene bygger på undersøkelser vi gjorde av til sammen 35 utvalgte byggeprosjekter som ble fullført i 1975—1977. Det hentes inn priser på 140 representantvarer den 15. i hver måned fra 350 bedrifter og sentrale organisasjoner.

Vi offentliggjør indekser for enebolig av tre, rekkehus av tre og boligblokk. For hver av disse boligtypene offentliggjør vi indekser for stein-, jord- og sementarbeid, for tømring og snekring, for maling, tapetsering og legging av golvbelegg, for rørleggerarbeid og for elektrikerarbeid. For alle disse indeksene er det skilt ut delindekser for materialer.

Indeksregulering av byggekontrakter

Byggekostnadsindeksen blir blant annet brukt når partene gjør avtale om indeksregulering av an-

budet ved byggearbeider. Avtalen om dette må være i samsvar med de gjeldende prisforskrifter.

Utenrikshandelens prisindekser

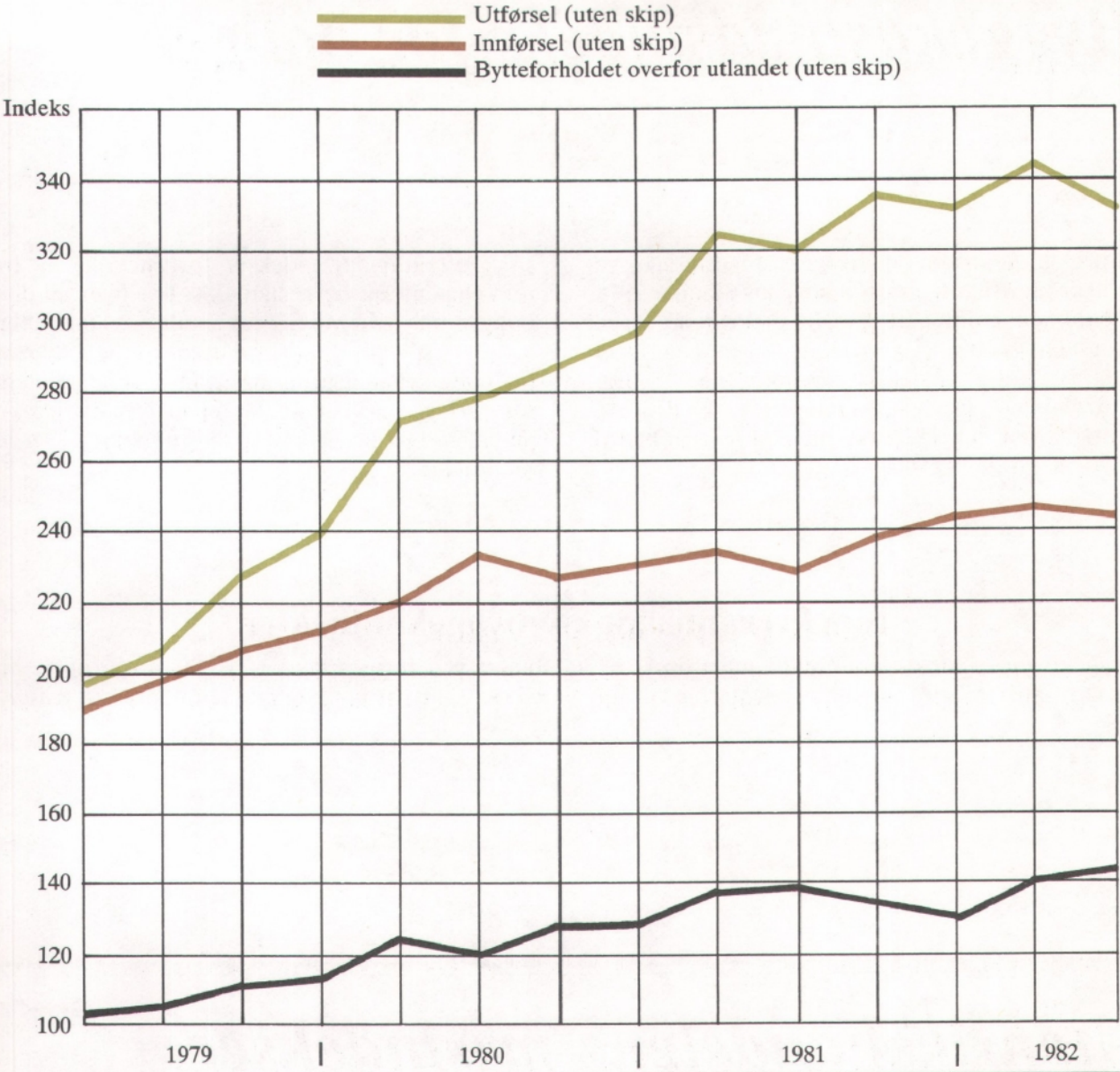
Utenrikshandelens prisindekser omfatter de varene som blir registrert i statistikken over utenrikshandelen. Sammenligningsåret er 1970, og indeksene beregnes med løpende vekter. Indeksene beregnes for hvert kvartal. De blir offentliggjort sammen med tilsvarende verdi- og volumindekser.

Forholdet mellom prisindeksen for eksporten

uten skip og den tilsvarende prisindeksen for importen gir en indeks over bytteforholdet overfor utlandet.

Det blir også beregnet prisindekser for varegrupper. I Månedstatistikken over utenrikshandelen offentliggjør vi i alt 70 delindekser for importen og noen færre for eksporten.

Figur 13. Prisindekser utenrikshandel. Kvartalsindekser. 1970 = 100



Utdrag av grunnlaget for figuren. Indekstall fra Statistisk månedshefte

	Bytteforhold	Innførsel	Utførsel
1979			
1. kvartal	104	189	197
2. kvartal	105	197	206
3. kvartal	111	207	230
4. kvartal	112	213	238
1980			
1. kvartal	124	220	273
2. kvartal	120	232	279
3. kvartal	127	228	289
4. kvartal	129	230	297
1981			
1. kvartal	138	234	323
2. kvartal	139	230	320
3. kvartal	137	239	327
4. kvartal	135	241	326
1982			
1. kvartal	140	245	343
2. kvartal	142	233	331

Kilde: Statistisk månedshefte

De viktigste kildene

For å holde seg à jour med de mest aktuelle prisindekser, trenger en ikke mange publikasjoner.

Hovedtall for engrosprisindeks, konsumprisindeks, produsentprisindeks og byggekostnadsindeks kommer i **Statistisk ukehefte** en gang i måneden. Dersom en er interessert bare i hovedtall for en eller to av disse indeksene, er det mulig å abonnere på Særtrykk fra Statistisk ukehefte.

I **Statistisk månedshefte** offentliggjør vi mer detaljerte indekser. Både undergrupper og løpende tallserier blir tatt med for blant annet:

- Engrosprisindeks
- Produsentprisindeks
- Konsumprisindeks — også med indekstall for enkelte varer
- Jordbrukets prisindeks
- Produsentpriser for jordbruksvarer

- Byggekostnadsindeks
- Lønninger
- Prisindekser for utenrikshandelen og bytteforholdet overfor utlandet
- Valutakurser
- Engros- og konsumprisindeks, bytteforhold og timefortjeneste i andre land.

De som ønsker flere tall for utenrikshandelen enn de som står i Statistisk månedshefte, finner dem i **Månedssstatistikk over utenrikshandelen**. I denne publikasjonen blir det offentliggjort indekstall for siste tre måneder og for kvartalet. Tabellene omfatter omkring 70 varegrupper for innførselen og noen færre for utførselen.

Månedstallene over verdi og mengde for innførsel og utførsel av de viktigste varene gir også prisinformasjon.

Priser og prisindekser fra andre land

I de internasjonale tabellene i Statistisk årbok finner en blant annet årlige tall for konsumprisindeks, engrosprisindeks og prisindekser for utenrikshandelen fra en rekke land.

En annen nyttig tabell i årboka har gjennomsnittlige valutakurser pr. år. De brukes når tall for et helt år skal regnes om fra en annen valuta.

Statistisk månedshefte har månedlige og årlige tallserier for engrosprisindeks, konsumprisindeks, og noen råvareindekser og kvartalstall for bytte-

forholdet med enkelte av de viktigste landene. Hefte har også gjennomsnittlige valutakurser pr. måned.

Andre publikasjoner med internasjonal statistikk er Nordisk statistisk årbok som utgis av Det nordiske statistiske sekretariatet og Statistical Yearbook og Monthly Bulletin of Statistics, utgitt av FNs statistiske kontor. Disse publikasjonene og annen statistikk fra de aller fleste land i verden finnes i Byråets bibliotek.

Ta gjerne kontakt med oss

I dette heftet har vi gitt en kort oversikt over de viktigste prisindeksene. Ta gjerne kontakt med oss dersom De har andre spørsmål om dette emnet eller om annen statistikk.

Kanskje noen ønsker oversikt over hele statistikkproduksjonen vår. Vi kan sende gratis følgende orienteringspublikasjoner:

Publikasjoner fra Statistisk Sentralbyrå (med prisliste)

Veiviser i Norsk statistikk

Hvem svarer på hva i Statistisk Sentralbyrå

Månedens publikasjoner fra Statistisk Sentralbyrå

Statistisk Sentralbyrå

Oslo:
Dronningensgt. 16
Postboks 8131 Dep.
OSLO 1
Tlf. (02) *41 38 20

Kongsvinger:
Postboks 510
Stasjonssida
2201 KONGSVINGER
Tlf. (066) *16 111

Litteratur

RAPPORT 80/29:	Konsumprisindeksen Ajourført utgave kommer vinter 1983
HÅNDBOK NR. 42:	Engrosprisstatistikk Kommer i ny utgave som RAPPORT januar 1983
RAPPORT 81/3:	Byggekostnadsindeksen for boliger
ARTIKLER 103:	Prisnivåjusterte regnskaper
RAPPORT 81/34:	MODIS IV. Detaljerte virkningstabeller for 1980.
etc.	
etc.	

Vedlegg 1

**Levekostnadsindeksen månedsvis, 1920—1959, og
konsumprisindeksen fra januar 1960—desember 1980
1979 = 100**

År	Jan.	Febr.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.	Gj. snitt
1920			19,8	20,1	20,4	20,9	21,2	21,9	22,4	22,6	22,8	22,8	21,4
1921	22,1	21,0	20,2	20,3	20,0	19,7	19,7	19,8	19,2	19,2	19,0	18,3	19,8
1922	17,9	17,4	17,0	16,9	16,7	16,3	16,4	16,4	16,2	15,9	15,8	15,6	16,6
1923	15,6	15,6	15,6	15,5	15,6	15,5	15,6	15,7	15,6	15,6	15,8	16,0	15,6
1924	16,1	16,3	16,7	16,7	16,7	16,9	17,1	17,3	17,7	17,7	17,9	18,2	17,1
1925	18,3	18,5	18,6	18,3	17,9	17,7	17,7	17,4	16,9	16,3	15,9	15,8	17,4
1926	15,6	15,5	15,1	14,8	14,7	14,6	14,7	14,7	14,4	14,4	14,4	14,1	14,8
1927	13,8	13,7	13,4	13,3	13,2	13,3	13,4	13,3	13,3	13,2	13,1	13,1	13,3
1928	12,7	12,7	12,5	12,5	12,5	12,5	12,6	12,4	12,2	12,2	12,1	12,1	12,4
1929	12,0	12,0	11,9	11,8	11,8	11,8	11,9	11,9	11,9	11,9	11,9	11,8	11,9
1930	11,7	11,7	11,6	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,5	11,4	11,4	11,4	11,5
1931	11,3	11,2	11,1	11,0	10,9	10,9	10,9	10,9	10,7	10,7	10,7	10,7	10,9
1932	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7
1933	10,6	10,6	10,6	10,6	10,6	10,6	10,6	10,7	10,6	10,6	10,6	10,6	10,6
1934	10,4	10,4	10,4	10,6	10,6	10,6	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,6
1935	10,7	10,7	10,7	10,7	10,7	10,8	10,9	10,9	10,9	10,9	11,0	11,0	10,8
1936	11,0	11,0	11,1	11,1	11,1	11,1	11,1	11,0	11,1	11,1	11,1	11,2	11,1
1937	11,3	11,4	11,5	11,7	11,7	11,9	12,1	12,1	12,2	12,3	12,3	12,3	11,9
1938	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3	12,4	12,3	12,2	12,2	12,1	12,2	12,3
1939	12,1	12,1	12,1	12,3	12,3	12,3	12,4	12,4	12,4	12,7	12,9	13,1	12,4
1940	13,1	13,3	13,9	14,1	14,2	14,2	14,3	14,3	15,4	15,5	15,6	16,1	14,5
1941	16,2	16,4	16,6	16,7	16,9	17,1	17,1	17,3	17,3	17,4	17,5	17,7	17,0
1942	17,7	17,7	17,9	17,9	18,0	18,1	18,1	18,1	18,1	18,1	18,2	18,2	18,0
1943	18,3	18,4	18,4	18,4	18,5	18,5	18,6	18,6	18,5	18,5	18,6	18,6	18,5
1944	18,6	18,6	18,6	18,7	18,7	18,7	18,7	18,7	18,7	18,7	18,7	18,7	18,7
1945	18,7	18,8	18,8	19,0	19,1	19,1	19,1	19,2	19,3	19,1	19,1	19,2	19,0
1946	19,3	19,3	19,3	19,4	19,4	19,4	19,5	19,6	19,6	19,6	19,8	19,8	19,5
1947	19,6	19,7	19,8	19,8	19,8	19,9	19,7	19,6	19,4	19,3	19,3	19,4	19,6
1948	19,4	19,5	19,6	19,6	19,7	19,6	19,6	19,4	19,4	19,3	19,3	19,3	19,5
1949	19,3	19,4	19,4	19,4	19,5	19,5	19,5	20,0	19,6	19,5	19,5	19,5	19,5
1950	19,6	19,6	19,6	20,2	20,4	20,4	20,4	20,4	21,1	21,2	21,6	21,8	20,5
1951	22,0	22,2	22,4	23,4	23,8	24,2	24,4	24,4	24,6	24,4	24,7	24,8	23,8
1952	25,2	25,3	25,4	25,4	25,4	25,6	26,3	26,3	26,5	26,5	26,5	26,3	25,9
1953	26,2	26,1	26,3	26,3	26,3	26,4	26,4	26,4	26,5	26,7	26,7	26,7	26,4
1954	26,7	26,9	27,1	27,2	27,4	27,4	28,2	28,3	28,1	27,9	27,9	28,0	27,6
1955	27,9	27,7	27,7	27,7	27,8	27,9	28,0	28,0	27,8	27,8	27,9	27,9	27,9
1956	27,9	28,1	28,3	28,7	29,3	29,4	29,5	29,3	29,1	29,1	29,1	29,2	28,9
1957	29,3	29,4	29,6	29,8	29,9	29,8	29,7	29,7	29,7	29,8	29,9	29,9	29,7
1958	30,0	30,1	30,3	30,9	31,1	31,3	31,5	31,7	31,9	31,7	31,7	31,7	31,1
1959	32,0	31,9	31,5	31,7	31,7	31,7	31,9	31,9	31,9	32,0	31,9	31,9	31,9
1960	31,9	31,9	32,0	32,0	31,9	32,0	32,0	31,9	31,9	32,0	31,9	32,1	31,9
1961	32,1	32,1	32,2	32,4	32,5	32,6	32,7	32,9	33,1	33,4	33,4	33,5	32,7
1962	33,6	33,8	34,0	34,2	34,2	34,3	34,8	34,9	35,0	34,9	34,9	35,0	34,5
1963	35,2	35,4	35,6	35,7	35,2	35,2	35,5	35,2	35,2	35,1	35,4	35,6	35,4
1964	36,4	36,6	36,8	37,0	37,0	37,1	37,6	37,8	38,1	37,9	38,0	38,1	37,4
1965	38,4	38,4	38,8	39,0	39,0	39,0	39,3	39,0	39,2	39,0	39,1	39,3	39,0
1966	39,4	39,4	39,8	39,9	39,9	39,9	40,6	40,7	40,6	40,8	40,8	40,9	40,2
1967	41,1	41,1	41,3	41,5	41,6	42,2	42,4	42,5	42,4	42,4	42,6	42,7	42,0
1968	43,0	43,0	43,2	43,2	43,1	43,3	43,6	43,5	43,7	43,9	44,0	44,1	43,4
1969	44,1	44,3	44,3	44,5	44,5	44,7	45,1	44,9	45,1	45,3	45,4	45,4	44,8
1970	48,0	48,2	48,6	48,8	48,8	49,2	49,9	49,8	50,3	50,6	50,8	51,4	49,6
1971	51,6	51,7	52,0	52,0	52,2	52,4	52,8	52,8	53,0	53,4	53,8	53,9	52,6
1972	54,7	54,8	55,3	55,6	55,7	56,3	56,8	56,9	57,4	57,7	57,9	58,1	56,4
1973	58,4	58,9	59,6	60,0	60,1	60,7	61,0	60,8	61,3	61,9	62,3	62,6	60,7
1974	63,6	64,3	65,0	65,4	65,4	65,8	66,6	66,9	67,4	68,1	68,5	69,1	66,4
1975	71,0	71,4	72,2	72,6	72,9	73,7	75,1	74,9	75,9	76,2	76,6	76,8	74,1
1976	77,7	78,1	79,2	79,8	80,4	81,4	82,1	82,1	82,2	82,3	82,7	82,9	80,9
1977	84,4	85,1	86,4	87,0	87,6	88,4	89,4	89,4	89,9	90,3	90,3	90,5	88,2
1978	92,4	92,8	93,8	94,1	94,3	94,9	96,0	96,2	97,4	97,6	97,7	97,8	95,4
1979	97,6	97,9	98,3	98,7	99,3	99,8	100,3	100,4	100,9	101,7	102,2	102,4	100,0
1980	104,0	105,7	107,5	108,1	109,3	110,6	111,9	112,6	113,7	114,8	115,6	116,4	110,9

Utgitt av Statistisk Sentralbyrå
Konsulent: Statens informasjonstjeneste
Design: Rolf Jansson
1983/15.000

AS BRYNE TRYKKERI, OSLO